

VI. INFORMACJE

1. Nagroda im. ks. prof. Balthasara Fischera 2008

Przewodniczący Niemieckiego Instytutu Liturgicznego w Trewirze (DLI) prof. dr Martin Klöckener wręczył dnia 4 sierpnia 2008 r. Nagrodę im. ks. prof. Balthasara Fischera w wysokości 3000 euro dr. Aleksandrowi Zerfaß. Nagrodę przyznaje się co dwa lata za prace naukowe z dziedziny liturgiki i jej fundatorami są w tym roku Pax-Bank Trier i Rennings-Wagner-Stiftung Niemieckiego Instytutu Liturgicznego.

Nagrodę wyznaczono spośród 11 prac z Niemiec, Belgii, Austrii i Izraela, wśród nich sześć prac doktorskich i jedna habilitacja. Jury jednogłośnie wybrało napisaną w roku 2007 na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Moguncji pracę doktorską „*Mysterium mirabile. Poesie, Theologie und Liturgie in den Hymnen des Ambrosius von Mailand zu den Christusfesten des Kirchenjahres*”, której autorem jest urodzony w 1978 r. dr Alexander Zerfaß z Worms.

2. Nowy przekład Ordo Missae dla Stanów Zjednoczonych

Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zatwierdziła nowe angielskie tłumaczenie porządku Mszy św. (Ordo Missae), zaproponowane przez Konferencję Biskupów Stanów Zjednoczonych.

Tłumaczenie całego Mszału Rzymskiego, zawierającego teksty stałych i zmiennych części Mszy św. na cały rok liturgiczny, potrwa chyba do roku 2010. Ponowne redagowanie tekstów jest zgodne z wytycznymi dekretu „Liturgiæ Authenticæ” wydanego w 2001 r. przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Instrukcja ta nakazuje rewizję dotychczasowych przekładów Mszału.

Prefekt Kongregacji, kard. Francis Arinze w liście skierowanym do Konferencji Biskupów Stanów Zjednoczonych wyraża zadowolenie z wyników dotychczasowych prac nad tłumaczeniem Mszału Rzymskiego i zwraca biskupom amerykańskim uwagę na to, iż nowy przekład tekstów liturgii ma być wpieryw wprowadzany w „przygotowaniu duszpasterskim”, należy również opracować do niego odpowiednią oprawę muzyczną.

3. Rozpoczęcie Roku św. Pawła w archidiecezji tokijskiej

„Internetowy Dziennik Katolicki” z dnia 6 lipca 2008 r. informował o rozpoczęciu Roku św. Pawła w archidiecezji tokijskiej. Na rozpoczęcie tego Roku odbyło się w największym kościele w stolicy Japonii, pw. św. Ignacego, koło uniwersytetu Sophia w Yotsuya sympozjum z udziałem biskupów, teologów oraz ponad 500 duchownych i wiernych. W ramach sympozjum odbyły się wykłady o nauczaniu i działalności Apostoła Narodów, dyskusja panelowa i modlitwy.

Pierwszy wykład nt. „Chrześcijańskie rozpoznawanie obecnego czasu” wygłosił ks. Toyonori Sawada, gaulista. Po nim pastor prof. Park Hon Suk, Koreańczyk z protestanckiego seminarium duchownego w Tokio podjął temat „Łaska nawrócenia. Ewangelia i nasze codzienne życie”. Po obu wykładach odbyła się dyskusja pane-

lowa, w której – obok metropolity tokijskiego abp. Petera Takeo Okady – wzięli udział arcybiskupi Leo Jun Ikenaga SI z Osaki i Joseph Mitsuaki Takami PSS z Nagasaki. Według uczestników, symposium to przyczyniło się do „nowego spojrzenia na sprawy ewangelizacji oraz na piękno łaski nawrócenia”. Zarejestrowała je stacja telewizyjna Sky Perfect, która odtworzy je później w specjalnym programie 24 lipca.

4. Laureaci Nagrody im. Ks. Prof. Adama Duraka SDB

Od 2006 r. przyznaje się na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie nagrodę im. Ks. Prof. Adama Duraka SDB. Nagroda udzielana jest w dwóch kategoriach: 1. praca magisterska, licencjacka lub doktorska i 2. publikacja. W roku 2006 Kapituła nagrody przyznała następujące nagrody:

W kategorii: praca magisterska, licencjacka lub doktorska nagrodę w wysokości 2500 zł otrzymał ks. dr Maciej Maciukiewicz za pracę doktorską pt. *La Chiesa come comunione dei santi. Per una teologia della „Communio Sanctorum” a partire dai pontificali e rituali romani dopo il Concilio Vaticano II. (Kościół jako wspólnota świętych. Teologia „Communio sanctorum” w rytuałach i pontyfikacjach rzymskich po Soborze Watykańskim II)*.

W kategorii: publikacja nagrodę w wysokości 5000 zł otrzymał ks. dr hab. Bogusław Migut za książkę pt. *Teologia liturgiczna szkoły rzymskiej*, Lublin 2007, ss. 420.

W latach poprzednich nagrody otrzymali:

W 2006 r. w kategorii: praca magisterska, licencjacka lub doktorska - Aneta Mirosława Rayzacher za pracę magisterską pt. *Poezja w katechezie przedszkolnej*, napisanej na Wydziale Teologicznym UKSW w roku 2005 pod kierunkiem ks. prof. UKSW dr hab. Kazimierza Misiaszka (nagroda pieniężna w wysokości 2 tys. zł), zaś w kategorii: publikacja – ks. Waldemar Jan Pałęcki za książkę pt. *Rok liturgiczny Paschą Chrystusa. Misterium roku liturgicznego według Odo Casela OSB (1886–1948)*, Lublin 2005, ss. 221 (nagroda pieniężna w wysokości 5 tys. zł).

W roku 2007 w kategorii: praca magisterska, licencjacka lub doktorska - Hanna Pleskacheuskaya za pracę doktorską pt. *Rok liturgiczny sakramentem paschalnym w świetle 'Mów' św. Leona Wielkiego*, napisanej przy Katedrze Teologii Liturgii na Wydziale Teologicznym UKSW pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Jacka Nowaka SAC (nagroda pieniężna w wysokości 3 tys. zł).

5. Podsumowanie 49. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Quebecu w Kanadzie

„Eucharystia Bożym darem dla życia świata” – pod takim przewodnim hasłem trwał w dniach od 15 do 22 czerwca 2008 roku w Quebecu w Kanadzie 49. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. Był on jednym wielkim przeżyciem i manifestacją wiary w żywą obecność Chrystusa w Eucharystii. Kard. Marc Ouellet, Prymas Kanady i Gospodarz 49. MKE. nazwał Kongres „wyjątkową Ucztą Eucharystyczną”, a kard. Claudio Hummes dodał, iż w tych dniach miasto Quebec stało się „Ołtarzem świata”. Ojca Świętego reprezentował ks. kard. Józef Tomko, który w latach 2001-

2007 stał na czele Papieskiego Komitetu ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych.

Kongres połączony był z obchodami 400. rocznicy założenia miasta Quebec i 350. rocznicą ustanowienia najstarszego w Ameryce Północnej biskupstwa, noszącego dzisiaj miano stolicy prymasowskiej.

Głównym celem kongresu było pogłębienie duchowej formacji eucharystycznej katolików, ożywienie „świadomości eucharystycznej”, pobudzenie praktyk religijnych oraz powrót do źródeł chrześcijaństwa. Wszystkie spotkania, katechezy i homilie były świadectwem na to, że Chrystus żyje i stale jest obecny w Najświętszej Eucharystii, oraz ukazały jedność i powszechność Kościoła.

Trudno w niniejszym podsumowaniu streścić wszystkie wystąpienia i świadectwa, ale chciałbym zapoznać czytelnika z – moim zdaniem – najważniejszymi tezami niektórych z nich, by w ten sposób przybliżyć poruszaną tematykę.

Kard. Christian Tumi z Kamerunu wygłosił swoją katechezę nt. „Świadkowie Eucharystii w sercu świata”. Powiedział m.in.: „Jak można być świadkiem Eucharystii w sercu świata, w którym wszystko jest kwestionowane, w którym króluje tylko zwątpienie i sceptycyzm, a nadmierność spożycia na północnej części półkuli ziemskiej jest przyczyną chorób, podczas gdy pod innym nieboskłonem głód dyktuje swoje prawa”.

Przedstawiciel Kościoła w Azji – kard. Telesphore P. Toppo z Indii w swoim wystąpieniu nt. „Eucharystia a misje”, powiedział: „Eucharystia jest źródłem mocy świadectwa. W niej chrześcijanie spotykają żyjącego Chrystusa i stają się zdolni ogłaszać to, co widzieli, słyszeli i czego dotykali”.

Kard. Philippe Barbarin z Francji w swoim wystąpieniu podkreślił: „Jeśli mam łaskę wiary, to znaczy wewnętrzne przekonanie, że miłosierdzie Boga zawsze zatriumfuje w życiu Jego dzieci, tak samo jak w życiu Jezusa, Jego umiłowanego Syna, to jestem gotów wszystko poświęcić, aby oddać się przygodzie ewangelizacji. Być siewcą radości w świecie, zwiastować ludziom, że są zbawieni, że im wystarczy teraz otworzyć wszystkie drzwi ich życia dla Chrystusa, jak prosił o to Jan Paweł II, to wspaniałe powołanie, niezależne od tego, ile by to nas kosztowało. Każdy z nas jest gotów utracić wszystko, aby podążać tą drogą”.

Przedstawiciel Ameryki Południowej, kard. José Mario Bergoglio z Argentyny stwierdził: „Wierzyć w Chrystusa, który przyszedł w ciele, znaczy wierzyć, że cała rzeczywistość ludzka została zbawiona i uświęcona w Chrystusie. Kościół jako rzeczywistość całkowicie «uświęcona» oraz zdolna przyjąć i przekazywać dalej pełnię świętości Boga. Nie jest jakimś «uzupełnieniem» czy «instytucjonalnym dodatkiem» do Jezusa Chrystusa, lecz jest pełnią uczestnictwa w Jego życiu, w Jego męce, śmierci i zmartwychwstaniu”.

Bp Luis Antonio G. Tagle z Filipin powiedział: „Kościół, który żyje życiem Chrystusa i składa Jego ofiarę nie może uciec od swej misji ukazywania fałszywych bogów, których czci współczesny świat. Jak wielu ludzi zamieniło prawdziwego Boga na takie bożki jak zysk, prestiż, przyjemność, czy władza. W rzeczywistości ci fałszywi bogowie to tylko własne korzyści”.

Kard. Stanisław Dziwisz obecny na kongresie wyznał, że „tysiące ludzi z całego świata stworzyło wyjątkową atmosferę modlitwy i braterstwa. Tu, na tym kongresie

rozumiałem, że drogą do odnowy Kościoła jest Eucharystia: Msza św. i adoracja Jezusa Chrystusa obecnego w Najświętszym Sakramencie”.

Dla wielu uczestników kongresu wydarzenie to było wielkim duchowym przebudzeniem oraz doświadczeniem żywego i zmartwychwstałego Chrystusa w darze Eucharystii. Swoimi refleksjami o Eucharystii dzielili się także inni księża kardynałowie, biskupi, jeden kapłan i kilku świeckich z różnych krajów świata.

Kongresowy program zawierał codzienną Mszę Św., wspólne odmawianie Jutrznii z Liturgii Godzin, adorację eucharystyczną, wspólne śpiewy integracyjne, warsztaty i dyskusje, wizyty w parafiach i wspólnotach zakonnych, spotkanie z seminarzystami, spektakle artystyczne. W czwartek, 19 czerwca miała miejsce liturgia pokutna i spowiedź. Była to gorąca zachęta do powrotu sprawowania indywidualnej spowiedzi świętej, od której w ostatnim czasie odchodzi się w Kanadzie. Wieczorem ulicami miasta Quebec przeszła wielka, 20 tys. procesja z Najświętszym Sakramentem. W piątek 12 diakonom udzielono święceń kapłańskich, dając wyraźnie do zrozumienia, że nie ma Sakramentu Eucharystii bez Sakramentu Kapłaństwa.

Każdy dzień kongresu miał swój określony temat – przesłanie: poniedziałek – Eucharystia jako prawdziwy Dar Boży; wtorek – Eucharystia, pamiątką Tajemnicy Paschalnej; środa – Eucharystia budująca Kościół, jako sakrament zbawienia; czwartek – Eucharystia, życie Chrystusa w naszym życiu; piątek – Eucharystia i misje; sobota – Świadkowie Eucharystii w sercu świata.

W niedzielę, 22 czerwca 2008 roku nastąpiło uroczyste zamknięcie kongresu eucharystycznego pod przewodnictwem Legata Papieskiego kard. Jozefa Tomko.

W Statio Orbis na quebeckich Polach Abrahama uczestniczyło ok. 50 tysięcy wiernych z 75 krajów świata. Koncelebrowało 30 kardynałów, ponad 200 biskupów i 1500 kapłanów. Homilię - przesłanie w przekazie satelitarnym z Watykanu wygłosił Ojciec Św. Benedykt XVI. Ojciec Święty przedstawił różne wymiary Eucharystii i jej rolę w życiu każdego chrześcijanina. Benedykt XVI przypomniał także stojącą u źródeł Najświętszego Sakramentu ofiarę Jezusa Chrystusa. Jest to dla ludzi wierzących wyzwanie, by dzisiaj oni sami głosili i szerzyli na całym świecie Bożą Miłość.

„Mam szczerą nadzieję, że ten kongres posłuży wszystkim wierzącym za wezwaniem do podobnego zaangażowania w odnowę katechezy o Eucharystii, tak aby sami uzyskali autentyczną świadomość eucharystyczną i na nowo nauczali dzieci i młodzież dostrzegać tę podstawową tajemnicę wiary i budować wokół niej własne życie – powiedział Ojciec Św. Benedykt XVI – Wzywam szczególnie księży, by z należytym szacunkiem odnosili się do sprawowania Eucharystii, a wszystkich wiernych zachęcam do poszanowania i rozeznania ról przynależnych kapłanom i świeckim w sprawowaniu Eucharystii. Liturgia nie jest naszą własnością, ale skarbem Kościoła”.

W swojej homilii papież przypomniał też o ważności adoracji Najświętszego Sakramentu oraz konieczności przystępowania do Komunii Św. w stanie łaski uświęcającej, czemu ma służyć i pomagać Sakrament Pojednania. Wezwał także wiernych Kościoła o modlitwę za nowe powołania kapłańskie, zakonne i misyjne: „Aby nigdy nie zabrakło Ludowi Bożemu szafarzy, którzy karmiliby go Ciałem Chrystusa, potrzeba nam prosić Pana, by udzielił swemu Kościołowi daru nowych powołań kapłańskich. Proszę was także o przekazanie tego wołania o kapłanów młodemu pokoleniu, aby przyjęli je z radością i bez lęku odpowiedzieli Chrystusowi, a nigdy nie będą

zawiedzeni. Niech rodziny będą kolebką powołań”. Na zakończenie homilii Ojciec Święty ogłosił, iż następny, jubileuszowy 50. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny odbędzie się w 2012 roku w Europie, w stolicy Irlandii Dublinie.

Gospodarz 49. MKE, krad. Marc Ouellet przyznał, że jednym z najważniejszych wydarzeń i pierwszym owocem kongresu eucharystycznego były święcenia kapłańskie 12 młodych diakonów z kilku diecezji w prowincji Quebec. „Święcenia kapłańskie, podczas kongresu eucharystycznego są punktem zwrotnym w historii Kościoła katolickiego w Quebecu. To prawdziwy czas łaski, zobaczyć tę namacalną łączność między Eucharystią, a Kapłaństwem” – wyznał ze wzruszeniem ks. kard. Marc Ouellet.

Po raz pierwszy w historii Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych przebieg 49. edycji tego ważnego, światowego wydarzenia kościelnego był na bieżąco przekazywany w internecie. Wszystkie relacje z kongresu w Québecu zostały zebrane i zamieszczone na portalu www.ecdq.tv. Na podanej stronie internetowej nadal znajdują się reportaże, katechezy, homilie, wywiady i świadectwa, z którymi warto się zapoznać.

o. Dariusz W. Andrzejewski CSSp
Komitet Organizacyjny 49. MKE w Kanadzie

6. Nominacja prezydentów delegatów na 12. Synod Biskupów

Dnia 24 czerwca 2008 r. Ojciec Święty mianował prezydentów delegatów na 12. Zgromadzenie Zwyczajne Synodu Biskupów, które będzie miało miejsce w Watykanie od 5 do 26 października 2008 r. na temat: „Słowo Boże w życiu i misji Kościoła”. Nominacje otrzymali Ich Eminencje Kardynałowie: William Joseph Levada, prefekt Kongregacji Nauki Wiary; Oswald Gracias, arcybiskup Bombaju (Indie); Odilo Pedro Scherer, arcybiskup São Paulo (Brazylia).

7. Ogłoszenie *Instrumentum laboris* na 12. Synod Biskupów

W dniu 12 czerwca zostało przedstawione na konferencji prasowej na Watykanie *Instrumentum laboris* na 12. Synod Biskupów poświęcony tematowi „Słowo Boże w życiu i posłudze Kościoła”. Tekst polski tego dokumentu wraz z tekstami w głównych językach europejskich znajduje się na watykańskiej stronie internetowej:

http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20080511_instrlabor-xii-assembly_pl.html

8. Pierwsze w Polsce święcenia diakonatu stałego

Po raz pierwszy w Kościele w Polsce żonaci mężczyźni otrzymali święcenia diakonatu stałego. Biskup toruński Andrzej Suski udzielił w Toruniu w dniu 6 czerwca 2008 r. święceń diakonatu 38-letniemu Tomaszowi Chmielewskiemu. Natomiast 8 czerwca w Pelplinie święcenia diakonatu otrzymał Zbigniew Machnikowski. Nowi diakoni stali dołączyli do grona prawie 32 tysięcy diakonów stałych pracujących na całym świecie.

Przez trzy lata kandydaci przygotowywali się w Ośrodku Formacji Diakonów Stałych w Przysieku.

9. Uroczyste wprowadzenie proboszcza pierwszej parafii personalnej dla rytu nadzwyczajnego w Rzymie

Papież Benedykt XVI ustanowił pierwszą w Italii i Europie parafię personalną dla sprawowania liturgii według motu proprio „Summorum Pontificum”. Parafia została powierzona Bractwu św. Piotra (FSSP). Wprowadzenie w urząd proboszcza tej parafii o. Josepha Kramera FSSP miało miejsce 8 czerwca 2008 r. w kościele Santa Trinità dei Pellegrini ai Catenari (w pobliżu Campo de' Fiori) w obecności bpa pomocniczego Ernesto Mandara odpowiedzialnego za duszpasterstwo w tej części Wiecznego Miasta.

Bractwo św. Piotra otworzyło z tej okazji stronę internetową w j. angielskim, francuskim i włoskim <http://www.fssp.it/pages/intro.php>.

10. Liturgista ks. A. Catella biskupem diecezji Casale Monferrato

Dnia 15 maja 2008 r. ks. prałat Alceste Catella, wikariusz generalny diecezji Biella w metropolii turyńskiej, został mianowany biskupem diecezji Casale Monferrato.

Ks. Catella, ur. 6 maja 1942 r., wyśw. na prezbitera diecezji Biella 26 czerwca 1966 r., po pracy duszpasterskiej jako wikariusz parafialny w Tollegno (1966-1969) i pracy wychowawczej w seminarium duchownym (1969-1974), studiował w Instytucie Liturgiki Pastoralnej S. Giustina w Padwie, gdzie uzyskał w 1977 r. licencjat z liturgiki. W latach 1977-1978 wykładał liturgikę w Seminarium Duchownym własnej diecezji i na Wydziale Teologicznym w Mediolanie, od 1978 r. do 2001 r. wykładał w Instytucie Liturgiki Pastoralnej w Padwie; od 1980 r. do 2000 r. był rektorem – proboszczem Sanktuarium w Rialmosso. W tym czasie studiował na Instytucie liturgicznym św. Anzelma w Rzymie. Studia te ukoronował uzyskaniem w 1984 r. doktoratu.

Ks. Catella w latach 1992-2000 był przewodniczącym Instytutu Liturgiki Pastoralnej S. Giustina w Padwie, od 1993 r.: kanonikiem katedry w Biella; od 2002r. przewodniczącym tej kapituły i wikariuszem generalnym; od 2003 r. prałatem honorowym Jego Świątobliwości, a w latach 1998-2002 wiceprzewodniczącym Stowarzyszenia profesorów liturgiki we Włoszech (Associazione professori e cultori di liturgia). Od r. 2000 do r. 2008 był rektorem Sanktuarium w Oropa. Pełni obowiązki sekretarza regionalnego Komisji liturgicznej Piemontu i współpracuje z czasopismem „Rivista Liturgica”. Święcenia biskupie przyjął dnia 29 czerwca 2008 r. Głównym konsekratorem był arcybiskup Turynu kard. Severino Poletto, a głównymi współkonsekratorami byli arcybiskup Vercelli – Enrico Masseroni i biskup diecezji Biella – Gabriele Mana. Ingres biskupa Alceste Catella do katedry w Casale Monferrato odbył się 7 września 2008 r.

11. Instrukcja „Sanctorum Mater” Kongregacji ds. Kanonizacyjnych

W dniu 18 lutego 2008r. w Watykanie zaprezentowano instrukcję Kongregacji ds. Kanonizacyjnych zatytułowaną „Sanctorum Mater”. Przedstawia ona normy regulujące przeprowadzanie diecezjalnych etapów procesów beatyfikacyjnych. Tekst tej instrukcji został już opublikowany ponad pół roku temu, w czerwcowym numerze „Acta Apostolicae Sedis”. Celem tej instrukcji jest wyjaśnienie i uściślenie aktualnie obowiązujących wymogów. Ma ona charakter administracyjny i nie zawiera nowych norm prawnych.

W tym roku mija 25 lat od wprowadzenia nowego prawodawstwa w sprawach kanonizacyjnych, które zostało zatwierdzone w 1983 r. Zawarte jest ono w dwóch dokumentach: konstytucji apostolskiej *Divinus Perfectionis Magister* oraz w tzw. *Normae servandae*. „25-letnie doświadczenie wykazało słusność tych norm. Równocześnie w tym okresie wynikły niektóre niejasności w rozumieniu i aplikacji norm na szczeblu diecezjalnym. Dlatego zrodziła się konieczność opracowania instrukcji, która wyjaśniłaby te wątpliwości i uściśliła sposób postępowania w diecezjach. Zaprezentowana dziś instrukcja stanowi rodzaj *Vademecum*, przedstawiającego krok po kroku jak powinno wyglądać postępowanie diecezjalne w danej sprawie beatyfikacyjnej” – powiedział ks. Turek.

Z danych Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych wynika, że podczas pontyfikatu Benedykta XVI odbyło się dotąd 40 ceremonii beatyfikacyjnych. Błogosławionymi ogłoszono 563 osoby, w tym 36 wyznawców i 527 męczenników. Benedykt XVI przewodniczył ponadto czterem ceremoniom kanonizacji. Łącznie ogłosił świętymi czternaście osób, w tym dwóch biskupów, czterech księży, pięciu zakonników, trzy zakonnice. W tym gronie wyniesionych do chwały ołtarzy zdecydowanie przeważają mężczyźni. Wśród beatyfikowanych było ich 509, podczas gdy kobiet – 54. Wśród osób kanonizowanych natomiast mężczyzn było jedenastu, a kobiet – trzy.

Łącznie podczas pontyfikatu Benedykta XVI było 577 beatyfikacji i kanonizacji, czyli niemal jedna trzecia tego, co podczas 27-letniego pontyfikatu Jana Pawła II.

12. Liturgiczne nowości wydawnicze

Biblia – Liturgia – Życie. Nowe Msze o Najświętszej Maryi Pannie. Komentarze i homilie, red. ks. Antoni Paciorek i ks. Henryk Witczyk, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2008, ISBN 978-83-7442-716-6.

Raffaello Martinelli, *L'Eucarestia Pane di Vita Eterna. Sussidio catechistico per la preparazione alla Prima Comunione, in base al Catechismo della Chiesa Cattolica e all'esortazione Apostolica post-sinodale Sacramentum Caritatis. Da usare come approfondimento ai catechismi della CEI Io sono con voi*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2008, ISBN 978-88-208-8078-8.

Benedetto XVI, *Celebrazioni della Parola per l'Anno Paolino. Meditazioni di Papa Benedetto XVI*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2008, ISBN 978-88-209-8075-7.

Benedetto XVI, *Pensieri su Paolo*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2008, ISBN 978-88-209-8039-9.

Ronald D. Witherup, *Sette Giorni in Cammino con San Paolo. Esercizi spirituali sulla via di Damasco*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2008, ISBN 978-88-209-8054-2.

Lawrence E. Mick, *Battesimo. Per capire il sacramento* (Collana: Ascoltare-Celebrare-Vivere/formazione), Edizioni Messaggero, Padova 2008, ISBN 978-88-250-1979-7.

Lawrence E. Mick, *Cresima. Per capire il sacramento* (Collana: Ascoltare-Celebrare-Vivere/formazione), Edizioni Messaggero, Padova 2008, ISBN 978-88-250-1980-3.

Lawrence E. Mick, *Eucaristia. Per capire il sacramento* (Collana: Ascoltare-Celebrare-Vivere/formazione), Edizioni Messaggero Padova 2008, ISBN 978-88-250-1984-1.

Lawrence E. Mick, *Confessione. Per capire il sacramento* (Collana: Ascoltare-Celebrare-Vivere/formazione), Edizioni Messaggero Padova 2008, ISBN 978-88-250-1985-8.

Susan K. Bock, *Liturgies for the Whole Church. Multigenerational Resources for Worship*, Church Pub Inc 2008, ISBN 978-0-89869-602-8

Inos Biffi, *Historia Eucharystii*, Wydawnictwo Bernardinum, Pelplin 2008.

Eucharystia na ołtarzu świata, red. S. Koperek, Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 2008, ISBN 83-7438-051-9.

bp Vincenzo Paglia, *Po co w niedzielę chodzimy do kościoła?*, Bratni Zew, Kraków 2008, ISBN 978-83-7485-062-9.

Gottfried Bachl, *Eucharistie. Macht und Lust des Verzehrens. Spuren, Essays zu Kultur und Glaube*, EOS Verlag, St. Ottilien 2008, ISBN 3-8306-7332-9.